

Зоран Вујовић, председник Синдиката металача Србије

1. Како бисте оценили положај запослених у Србији, са посебним освртом на положај запослених у металској индустрији?

У нашем друштву је поларизација веома изражена између неколико слојева. Пре свега, мислим на политичаре, тајкуне, послодавце, синдикаце и на крају, радници који "хране" све претходне. Тешко се може приметити да неко обраћа пажњу на положај грађана и радника у овој држави. Нема очекиваног и озбиљнијег помака у социјалном и материјалном положају радника, и то што је било помака - све је то било на "мишиће".

очекујем да ће се десити неко напредовање, све тенденције које иду од синдиката, као и од актуелних министара, иду у том правцу. Колико су искрене од стране министара, то ћemo тек видети.

Мислим да се, када је у питању наменска индустрија, ситуација не развија још увек онако како треба, али ја имам поверење и у синдикаце и у пословодство и у актуелног ресорног министра, и очекујем да ће се ситуација стабилизовати.

Када говоримо о предузећима металске индустрије, одакле год да кренемо слика је иста. Плата у металској индустрији је око 25.000, ради се физички тешко, у условима који представљају опасност по безбедност и здравље на раду. Ми упорно покушавамо да наметнемо разговор са представницима власти да они кажу каква је стратегија ове државе када је металска индустрија у питању. За сада, не видим ту стратегију.

2. Уочава се да је степен интеграције капитала знатно већи од степена интеграције света рада. Како се супротставити томе?

Власници капитала се врло брзо око свега договоре. У синдикату постоји неколико интереса: интерес радника, интерес синдиката и интерес појединца. Више никада не смејмо дозволити да се Савез самосталних синдиката Србије стави у функцију једног појединца или једне групе људи, да ради у њиховом интересу.

Процес интеграције, односно реформи синдиката ће се дрогодити, хтели ми то или не. Индустриски синдикати се морају повезати на начин на који је у овом тенкнуту могуће, да би заштитили своје интересе. Сведоци смо да синдикати просвете и здравства с времена на време траже повећање плате за своје запослене. Када би се индустриски синдикати чвршће окупили и они би онда могли да значајније врше притисак да боље живе они који све то хране, преко пореза, доприноса. У Синдикату металача намеравамо да покренемо једну

акцију

- "Хоћемо веће плате - поштујте наш рад". Целу акцију водићемо у том правцу да приволимо представнике власти да ослободе топли оброк, регрес и додатак на незапосленост, пореза и доприноса, а да Влада својом уредбом определи да се тај део убаци у зараду запослених. Значи, ми ћemo ту само оштетити буџет, послодавци ћe бити на истом, а радници ћe добити одређену бољу зараду. То нећe бити лако, јер је дебаланс у буџету, али зашто би ми у Металцима мислили о свему, нека они мисле о јавној потрошњи.

3. Какве све реформе планирате у Синдикату металача?

Реформа је замишљена само у једном правцу, а то је учвршћивање организације Синдиката металача Србије. Свако ко се бави Синдикатом, од председника подружнице, председника Металаца, до председника ССС-а, мора бити одговорни војник, који ћe извршавати своје задатке без поговора. Реформа коју спроводимо треба да омогући ћe да прави људи дођу на право место и да се озбиљно поделе надлежност и одговорност.

4. Шта мислите о сарадњи синдиката са партијама социјалдемократске оријентације?

Сарадња између синдиката и политике је неопходна и то морају да схвате сви чланови Синдиката.

Ми смо споразум о сарадњи, који је садржао одређени број наших синдикалних захтева, послали свим парламетарним политичким партијама. Оне нису одговориле, ниједна.

Верујем да ћemo у будућности успети да направимо овакве споразуме, који су веома важни. Веома је важно то што је председник државе потписао одређени протокол о сарадњи са ССС-ом, и то ми, као председнику Синдиката металача, даје наду да ћemo правити одређене политичке консензусе са партијама на власти.

5. Да ли сматрате да Синдикална организација Застава оружје, као једна од најорганизованијих у земљи, треба да има представнике у

вишим инстанцима Металаца Србије?

Све синдикалне организације у Синдикату металача морају наћи своје место у њеној инфраструктури, јер смо само таки јаки. Мој став, као и став мојих колега, да је јединство у Синдикату металача Србије једино оно што ћe у овом тренутку приближити и остварити интересе радника. Немам никакву дилему око тога да Синдикат Застава оружје и по својој снази, по својој организованости, свом утицају и по доприносу који може да пружи, треба да има место у свим органима Синдиката металача Србије. Заједно морамо учинити напоре да Оружари заузму место које им припада.

6. Шта бисте поручили Оружарима?

Оно што ме брине је да постоје одређене светске силе које уређују ту политику продаје или тражеју наменских производа свуда у свету. Чини ми се да се пословодство и синдикат у тим предузећима доста добро носи са тим светским силама и да доста добро раде. Оно што сам ја видео је да су ти производи изузетно квалитетни, цењени у свету, да су конкурентни на тржишту и далеко изнад по квалитету у односу на производе других производијача.

Према томе, ја сам оптимиста да ћe у кратком времену производи наменске индустрије наћи своје место у свету уз помоћ државе и наше војске и да, уз одређене унутрашње корекције и реорганизације, да Застава оружје има добру перспективу.

Катарина Јаковљевић

ШТА МЕЊАМО МИ, А ШТА МЕЊА НАС ?

Остварени показатељи пословања у овој години говоре у прилог чињеници да производња бележи раст остварења норма сати потребних за израду артикла. Очекивања од ове планске године су била велика јер се у њу ушло са амбициозним планом који је заснован на реалним уговорима чија је реализација требала да оствари већи прилив средстава потребних за зараде и потребе финансирања производње. Сигурно је да би ти резултати били знатно бољи да су почетком године спроведене мере које би пратиле остварење тако постављеног плана.

Неопходно је било спровести унутрашње организационо реструктуирање које би се односило на промене које би утицале на бољу искоришћеност запослених што би повећало продуктивност и ефикасност рада а самим тим и већу испуњеност планова.

Застарела технологија у многим процесима, недовршеност артикла по документацији захтева веће ангажовање у фабрици како би се отклонили и смањили трошкови који по том основу оптерећују производњу.

Велики број норма сати који се остварују преко белих радних налога немају оправдања знајући да годинама није урађен нов артикал. Таква појава је више изражена на појединим артиклима што је довољан полаз службама да крену у отклањање истих недостатака.

Све наведено је важно, да би се сагледала наша реалност. Она се најбоље могла видети на недавно одржаном сајму лова и риболова у Новом саду, где по први пут наша фабрика није излагала свој ловачки и спортски производни програм. Присутност артикла многих светских производићаца са знатно вишим ценама производа говори да могућност пласмана на домаћем тржишту постоји.

Констатација трговаца да нашу ловачку пушку не жели нико да купи, иако смо је годинама развијали мора одговорне упутити на промену развојног и маркетингшког приступа решавању тих питања.

Наших производа код већине излагача није било или су били изложени на најнеприметнијим деловима изложбених витрина.

Ниво зарада запослених је на

приближном нивоу остварења просечне зараде у привреди Србије. Више изражене зараде у појединачном целинама резултат су недовољног рада пратећих функција као и знатно вишег остварења прековремених сати.

Другачијом распоредом запослених са производним занимањима и додатном преквалификацијом за послове у производњи, имало би за резултат мање прековремених сати на месечном нивоу. У циљу заштите запослених морају се поштовати законске норме које регулишу питање дозвољеног остварења прековремених сати.

Такви потези нису популарни и руководство их нерадо повлачи. Сада је известно да се запослени могу штитити само радом који ће за резултат имати већу производњу. Без таквих промена све теке ће бити исплаћивати зараде, које се добрым делом не обезбеђују из текућег пословања, а за које је месечно потребно 80. милиона динара.

Промене у том правцу се морају догађати јер све друго би било неодговорно од чинилаца од чијих потеза зависи судбина запослених и фабрике.

Важно је да сви запослени у фабрици схвате да већим ангажовањем и радом сваки појединача може допринети да свима буде боље.

Познати су примери из светске праксе где је другачији приступ обавезама донео бољитак запосленима лично и предузећима у којима су радили.

У том смислу ми се налазимо на прекретници. Не менјати ништа значи у нашем случају

Драган Илић
председник Синдикалне организације

корак назад. Доста их је било да би направили још један. Синдикат ће својим утицајем радити на томе да се одговорност свих подигне на виши ниво у делу испуњавања радних обавеза као и иницирају правих потеза, који ће допринети да се обезбеди стабилност у пословању. Утицајемо да се успоставе прави системи вредности који треба да буду мотивишући за све запослене.

Наша фабрика је имала много више запослених. Данас нас има 2600 и то је наслеђе прошлости. Упркос томе ефикасност нам је на најнижем нивоу. Неки на свом радном месту допринесу веома мало да би им сутра било боље. Све пројекције говоре да је потребно даље смањивање броја запослених и то се лако и једноставно решава. Пример су нам многа друга предузећа. Наш став и даље ће бити да запослене треба штитити радом, на тај начин што ћемо тражити од пословодства да упосли сваког појединача у фабрици.

Такав приступ довешће да "засукани рукави" дају шансу отклањању многих проблема са коме се сусрећемо, јер сваки проблем има своје решење.

Када се систем уреди, улога синдиката биће другачија него што је сада. Уколико промене буду брже спровођене, то ће се пре и десити. И тада се може рећи да је синдикат успешно обавио мисију.

Издавач: Синдикална организација Застава Оружје. За Издавача: **Драган Илић**, Главни уредник: Катарина Јаковљевић, Сарадници: **Драган Стаменовић**, **Јасна Милановић**, **Душица Радуловић**, Алекса Грковић, Милован Лучић, Помоћник главног уредника за техничку припрему: **Невен Петровић**, технички уредник: **Верољуб Јецић**, насловна страна и корице: **Милош Поповић**, фотографије: **Радосав Миладиновић**, Илустрација: **Зоран Ивановић** стр, 15, Адреса: Трг Тополиваца 4, Тел./факс: 034/323-059, e-mail: sindikatzo@nadlanu.com WEB: www.oruzari.org

Југослав Ристић - идеју о збрињавању запослених до 5 година пензије Синдикална организација Застава оружје је годинама пласирала у јавност

Који су разлози због којих је формирана Комисија за наменску индустрију?

Указала се потреба да се синдикати Одбрамбене индустрије Србије (ОИС) организују због специфичних потреба тих фабрика и запослених у њима. То је била основна идеја, а пронађена је форма да се то уради у оквиру Синдиката металаца Србије и на тај начин је добијен легитимитет за наступ пред државним органима.

Какве су сличности и разлике између предузећа које чине Одбрамбену индустрију Србије, да ли су нам проблеми заједнички?

Део проблема је свакако заједнички када је реч о статусним питањима, постојању друштвеног капитала, даља будућност, опредељење државе према наменској индустрији. Постоје и велике разлике међу фабрикама. Део њих не припада металском комплексу, неке послују веома профитабилно, док друге, у које и ми спадамо, не могу да зараде довољно да би егзистирале.

Шта је са иницијативама које је Комисија упућивала Влади Србије и ресорним министарствима?

Комисија је покретала низ иницијатива, неке су имале резултате, неке нису, неке резултат тек очекујемо. Када је реч о Закону о наоружању и војној опреми наша реакција је била одлучујућа, уз одговарајућу медијску кампању. По мом мишљењу, тај Нацрт закона је био доста лош и недорађен. Министарство одбране је реаговало и саопштило да, у овом тренутку, не планира приватизацију Одбрамбене индустрије Србије и мислим да ће то бити статус који ће дugo трајати. Међутим, држава нема коначно решење за облик организовања ОИС, а одговарајуће решење ће морати да пронађе и ми

сматрамо да је најбољи начин тај да се формира Савет за одбрамбену индустрију који ће да предложи Влади најповољнији организациони облик који би нам одговарао, да предложи решење за превођење друштвеног капитала у неки други облик својине и тиме да легитимитет и органима управљања и поставити на здраве основе, што је предуслов за добро функционисање фабрика и за обезбеђивање инвестиција у будућности.

Комисија је упутила захтев Влади Србије да се у предузећима ОИС спроведе социјални програм као у Застава аутомобилима. Да ли има одговора из Владе?

Што се тиче иницијативе за збрињавање запослених који имају 5 година до пензије, ми од тога нисмо одустали. Неформални разговори су вођени, а надлежна министарства су од фабрика тражила податке о броју запослених који би на тај начин били збрињути. Ми се надамо да ће ту бити резултат. Ту идеју је Синдикална организација Застава оружје годинама пласирала и ми ћемо се потрудити да је ујемо међу предузећима која ће имати прилику да користе тај социјални програм.

Да ли су прихваћене примедбе које је Комисија имала на нови предлог Статута предузећа Одбрамбене индустрије Србије?

Та иницијатива је тренутно застала. Само доношење Статута је повезано са структуром капитала у предузећима, док се она не разреши на правни ваљан начин беспредметно је правити нове статуте. Ако се зна да ми не функционишемо у складу са Законом о привредним друштвима, што је у основи недопустиво да не функционишемо, онда нема смисла ревидирати неке правне акте који су последица претходног.

Треба добро поставити основу организације, па тек онда ићи даље. Већински став у синдикатима ОИС је да је најбоље да фабрике буду потпуно државне, али да држава, заузврат, за вредност који ће да добије кроз преузимање друштвеног капитала обезбеди инвестиције без којих ове фабрике не могу да функционишу. Ово се односи и на оне фабрике које добро послују, а не само на оне које су

лошије на пословном плану. У ову другу категорију спада и Застава оружје која без државних субвенција не би могла да исплаћује зараду.

С обзиром на то да је Нацрт закона о наоружању и војној опреми тренутно "суспеднован", да ли очекујете неки нови Нацрт који ће предвидети могућност страних инвестиција у предузећима ОИС?

Сматрам да је то неопходно. Све земље у нашем окружењу и бише југословенске републике су донеле такве законе у којима су омогућене и стране инвестиције. Веома је важно да се зна податак да се на светској сцени догађа глобализација предузећа одбрамбене индустрије. Нама прети опасност да, ако каснимо у тим процесима, у доношењу закона, у прилагођавању, останемо изван свега тога и да можда будемо и непожељни. Наша улога је да укажемо на те процесе, да иницирамо да се што пре додогод оно што мора да се дододи због боље будућности свих. Они који теже да заустављају процесе и да "замрзну" стање, воде у катастрофу. Можда ће морати да се дододи и нешто непријатно да би се стабилизовало пословање, али је то неизбежно. Статусна питања, без обзира на то колико изгледала неважна са позиције једног запосленог, веома субитна због будућности. Када се зна ко је власник, из тог статуса проистичу и неке обавезе. Ако се не зна ко је власник дела капитала онда је то веома проблематично и они који себе сматрају власником, а то смо ми који радимо у фабрикама, преузимамо део одговорности и за неуспехе.

По закључку Владе Србије од маја ове године локалним самоуправама је наложено да дуговања предузећа ОИС претворе у улог градова у тим предузећима, што је у Крагујевцу и учињено. Колико то олакшава пословање ових предузећа и каква су све дуговања у питању?

То је предложено и јавним предузећима, што је можда и важније него ово дуговање према локалним самоуправама, јер се јавним предузећима дугују значајнија средства и мислим да на томе треба истајати због финансијског стања у коме се налазе фабрике, али то иде веома тешко. Нико се не одриче прихода тако лако.

Каква је, по вашем мишљењу, перспектива предузећа ОИС?

Када је реч о перспективи треба бити потпуно реалан и служити се истином. Застава оружје је највећа, или једна од највећих фабрика у Европи по броју запослених, али не и по економској ефикасности и по количини производа који из ње излази. И у Србији фабрике које упошљавају три пута мање запослених имају веће приходе од нас. То говори о једној неодрживости стања и потреби да се нешто мења. Ја сам присталица тога да ми мењамо сами, да ми који радимо у тој фабрици мењамо сами, јер ако нам држава наметне те промене оне ће бити болне по све запослене.

К. Јаковљевић

ЗНАЧАЈНА ПОМОЋ ДРЖАВЕ

ВД директор Раде Громовић Застава оружје обележава 155. годишњицу од оснивања. Шта можете рећи о пословању у првих десет месеци 2008. године?

Програм финансијске консолидације

посло-
вања
Застава
оружја
усвојен је
почетком прошле, 2007. године, од стране Управног одбора и Скупштине предузећа.

У овој години кренуло се у реализацију мера дефинисаних Програмом консолидације. Пре свега, фабрика Застава оружје се успешно тржишно консолидовала, захваљујући уговорима који су склопљени крајем прошле године и односе се на извоз производа. Како је наша фабрика извозно оријентисана (95%), то је био основ израде плана за пословну 2008. годину. У првом кварталу било је проблема око обезбеђења финансијских средстава, или кредитом од банке Интезе, обезбедили смо минимална финансијска средства за обезбеђење производних линија за реализацију уговорених послова. Пословодство до краја године очекује резултате који ће сигурно бити најбољи у последњих шеснаест, седамнаест година, са аспекта оствареног обима производње, али и продаје, односно извоза.

Било је проблема у динамици пристизања обећаних субвенција. Какво је тренутно стање?

Наравно у делу системских мера консолидације Застава оружја, где смо очекивали и очекујемо помоћ државе, остварење је било делимично. Након састанака са министрима Динкићем и Штановцем, дефинисани су нивои кредита од Фонда за развој Републике Србије, где су од априла месеца кренули да пристижу ти кредити, односно субвенције. До данас, добили смо нешто испод 50% планираних и очекиваних средстава. Имали смо разумевања и за тешкоће у којима се држава налазила, пре свега смањена буџетска средства, субвенције и сл. У сваком случају, очекујемо да нас до краја године држава испрати обезбеђењем средстава која би била неопходна да се пословни план реализује на начин како је то планирано, пре свега у делу реализације уговорних обавеза.

Запослене највише занима социјални програм у процесу консолидације предузећа?

Држава Србија значајно је помогла спровођење социјалног програма. У јулу месецу 2008. године отишао је добровољно 101 запослени. Тада је се

наставити. Оно што је важно је да пословодство и синдикат активно раде на томе да се програм који је примењен закључењем уговора између Фијата и државе Србије примени и у нашој фабрици, односно свим фабрикама Одбрамбене индустрије. Требало би да буде омогућено свим запосленима који имају до пет година до стицања услова за пензију да добровољно напусте фабрику уз одређене принадлежности (око 26,000 динара месечно и једнократна отпремнина од око 3,250 ЕУР).

Докле се стигло са такозваном докапитализацијом наше фабрике?

Једна од важних системских мера чије је спровођење у току је конверзија дела наших дуговања по основу кредита добијених из Фонда за развој државе Србије. То су обавезе које имамо по основу неплаћених пореза и доприноса, односно по основу јавних прихода. Ми смо

спровели неопходне процедуре и донели потребна акта на нивоу Скупштине предузећа. Донета је одлука да се обавезе према Фонду за развој Републике Србије, закључно са 31. марта 2008. године, конвертују у улог Фонда као, већ постојећег акционара, чиме ћемо за трећину смањити укупна дуговања фабрике.

Очекујемо да до краја године извршимо и конверзију дугова који се односе на неплаћене порезе и доприносе, тј. дугове по основу јавних прихода. Уколико се и тај процес конверзије заврши до краја године ми ћемо преполовити наша дуговања.

Једноставно, подршка државе која се десила у току 2008. године је била од капиталног значаја у делу даље консолидације предузећа. Свеукупна консолидација предузећа је један дугорочни процес. Имајући у виду да смо ми сложено предузеће са великим бројем запослених, са високим нивоом обавеза и потраживања. У контексту свеукупне консолидације мора се узети у обзир решавање бројних проблема који су пред нама.

Да ли већ постоје пословни уговори за 2009. годину?

У односу на претходне године, 2008. година представља значајан помак у погледу резултата пословња. Наравно, кључни фактор је тржишна визија у смислу да се, већ сада, на крају пословне 2008. године, морају обезбедити уговори за 2009. годину, као што смо то урадили и претходне године. Застава оружје учествовала је недавно на неколико веома значајних тендера и очекујемо да до краја овог месеца и почетком Новембра, будемо информисани о резултатима тих тендера. Настојаћемо да у наредних месец дана створимо предуслове за успешну реализацију Плана пословних активности за 2009. годину.

И у 2009. години ће нам бити неопходна помоћ државе у делу добијања кредита из Фонда за развој, популарно субвенције. Ми се суочавамо са великом проблемом у пословњу, као нето извозници, а то је прилично низак курс девиза.

Позиција наших производа на светском тржишту битно је унапређења. У 2009. години трудићемо се да на тржиште пласирамо нове производе, конкуретне по свим карактер истикама, али са већом ценом.

Очекујемо да уз помоћ државе Србије успешно приведемо крају текућу пословну годину и обезбедимо добар старт за пословну 2009.

припремила Јасна Милановић

Србија у знаку (не)потписивања проширеног дејства Општег колективног уговора

Анализа: сличности и разлике између општег колективног уговора и колективног уговора предузећа Заставе Оружје

Пре него што пређем на разматрање новог Општег колективног уговора и његовог односа са Појединачним колективним уговором у Застава Оружје АД, ваља нешто рећи о појму колективног уговора и његовом значају, као и односу са Законом о раду.

Дакле, основни и најзначајнији законски пропис који регулише радно-правне односе је Закон о раду. Поменути закон прилично детаљно регулише наведене односе и по мом мишљењу, повољнији је за запослене од претходног. С обзиром на новонасталу политичку ситуацију, лично очекујем да ће исти доживети у скорије време још неке промене, али то је већ друга прича. Пошто сам рекао да закон регулише радноправне односе, поставља се питање чему онда постојање Општег и Појединачног колективног уговора. Ту је потребно да прво разјаснимо шта је уопште колективни уговор и који је његов правни и фактички значај.

Дакле, Општи колективни уговор је правни акт којег закључују Унија послодавца и репрезентативни Синдикати у Републици. Појединачни колективни уговор закључују конкретни послодавац и репрезентативни синдикат код послодавца. Зашто се они доносе када сам рекао да закон прилично опширило уређује наведене односе? Из разлога што закон, по природи ствари, није у могућности да до детаља регулише све односе. С друге стране, законодавац је прописао минимум права запослених и при том оставил могућност да се другим актом ближе и повољније (за запослене) регулишу наведени односи између послодавца и запослених. Ту дакле долазимо до основне корелације између закона и колективних уговора. Општи колективни уговор, закључен дакле, са циљем да важи за целу територију Србије, не може да пропише мање права за запослене него што је то урадио Закон о раду. Грански (који се односи на поједину грану) не може да пропише мање права за запослене него што то чини Закон и Општи колективни уговор. Појединачни колективни уговор, истом логиком, не може да пропише мање права за запослене од Закона и Општег и Гранског колективног уговора. Однос између наведених аката је, надам се, јасан. Његов циљ је очигледно да права запослених буду заштићена у што већем степену, кренувши од Закона па све до Појединачног колективног уговора, који би требало да представља врхунац права запослених код конкретног послодавца.

Пошто је донет нов Општи колективни уговор, који важи за целу територију Србије, поставља се питање његовог односа са Појединачним колективним уговором у Застава Оружје АД, у смислу наведеног правила о градаји права запослених.

Пре него што кренем у разматрање конкретнијих одредаба, ваља напоменути да је наш колективни уговор донет 2003. године, у тренутку важења претходног Закона о раду, и у односу на њега, права запослених су постављена на прилично виши ниво. Међутим, ступањем на снагу актуелног закона, указала се потреба да се наш колективни уговор прилагоди истом, из разлога што је дошло до одређених промена. Иако је Правна служба одавно урадила предлог измена и допуна колективног уговора, његови потписници, репрезентативни синдикат и пословодство, исте још увек нису формално усвојили, из мени непознатих разлога. Додуше, то нема неке веће практичне последице по права запослених јер наше надлежне службе практично примењују све новонастале измене које су усвојене важећим Законом о раду. Ипак ваља истaćи да је потребно да се изврши и формално усклађивање нашег Колективног уговора са Законом о раду и новим Општим колективним уговором у што скорије време.

Да се вратим основном питању, односу између нашег Колективног уговора и новог Општег колективног

уговора. Прво што треба рећи, Општи колективни уговор се правно наслажа на важећи закон и усваја његове измене у односу на претходни, а по том питању остаје да се каже исто оно као у претходном пасусу. Напомињем поново да се у нашој пракси нова законска решења примењују без изузетка.

Прва уочљива разлика између Општег и нашег (Појединачног) колективног уговора уочљива је по питању права на плаћено одсуство. У одређеним критеријумима, нпр. у случају теже болести члана уже породице, код нас је предвиђено право на 4 радна дана, док је у Општем то право проширено на 7 радних дана. По свим осталим основима по питању права на плаћено одсуство, ствари стое врло слично.

У Општем колективном уговору прилична пажња је посвећена заштити на раду. Наш Колективни уговор по том питању такође не заостаје. Додуше, Општи предвиђа одређени однос поводом изградње нових погона или увођења нових процеса у производњи, где уводи активну улогу Синдиката, који писмено доставља одговор послодавцу поводом његове обавезе обавештавања о планираним средствима заштите на раду. Одбор за безбедност и заштиту здравља, предвиђен Општим колективним уговором, већ је формиран код нас и његове активности су у току. Генерално посматрајући, наш Колективни уговор врло подробно регулише питања заштите на раду, где су запослени, по мом мишљењу, добро заштићени. Међутим, не морам превише да објашњавам да је папир једно а пракса друго. Недостатак пара се директно одражава на могућности адекватне заштите запослених на раду. Остаје да се надамо да ће укупно стање у фабрици бити боље, па ће самим тим и овој области практично заживети све одредбе нашег Колективног уговора.

Питање зарада се, могу да кажем, уређује на сличан начин. Формулације критеријума о одређивању зарада нису идентичне, али су суштински исте. Наш колективни уговор садржи неке карактеристичне критеријуме за одређивање зарада, који су призвод специфичне организације фабрике. Да ли се те специфичности у пракси злоупотребљавају, друго је питање.

По питању критеријума за увећање основне зараде, наш Колективни уговор је повољнији од Општег, осим у случају рада у сменама где је Општи нешто повољнији. Што се тиче других права по питању зарада, накнада трошка и слично, ствари стоје мање - више исто.

Општи колективни уговор се прилично посветио питању регулисања вишке запослених, уводећи неке критеријуме за регулисање тог осетљивог питања. Пре свих, то су резултати рада запосленог, као примарни критеријум при одређивању евентуалног вишкса. Након тога у обзор долазе имовно стање, број чланова породице, дужина радног стажа, здравствено стање запосленог, број деце на школовању, све по наведеном редоследу. Питање вишке запослених и употребе евентуалних критеријума у нашем Колективном уговору није толико разматрано, вероватно из разлога специфичне ситуације у којој се фабрика налазила и даље се налази. Наиме, у последњих 7 година овде нису примењени поменути критеријуми из добро познатог разлога искључиво добровољног одласка, те њихово постојање или непостојање није имало неке практичне последице. Да ли ће се у будућности питање усвајање неких од ових критеријума уопште поставити у пракси, зависи од даљих потеза пословодства и синдиката.

Да резимирам. Наш Појединачни колективни уговор је, сигуран сам, један од најповољнијих у земљи. Доношењем новог Општег колективног уговора, та права запослених као да су позајмљена и унета у овај акт, пошто су решења, уз одређене изузете, врло слична. Да напоменем поново, права дата одређеним обавезујћим правним актима, у нашем случају, Законом о раду и наведеним колективним уговорима, су обавезујућа, како за послодавца тако и за запослене. Међутим, права су да се користе и да се поступа по њима, и једнака су за све. Ни мање ни више од тога. Припремио: Алекса Грковић

Акт о процени ризика

Овим докумен~~т~~ом у~~т~~врђено је да у нашем предузећу постоји 180 радних месаца са повишеном ризиком

У складу са Законом о безбедности и здрављу на раду послодавац је био дужан да донесе Акт о процени ризика за сва радна места у радној окolini предузећа, у складу са Правилником о проценом ризика - први рок је био септембар 2007. године. Међутим, с обзиром на то да је та процедура била нова и да ни Управа за безбедност није ближе дефинисала начин израде, дозвољено је да се у том периоду започне са радом. Послодавцима је остављено да самодлуче о начину на који ће израдити акт о процени ризика, да ли ће формирати сопствени тим који мора да има лице које је положило стручни испит или ће ангажовати неку овлашћену установу.

У предузећу Застава оружје формиран је стручни тим, а за вођу тима именована је Весна Пејковић, дипл.инж. заштите на раду. Зог обима послана, односно великог броја радних места крајњи рок за израду Акта је био 31.август 2008. године.

"Тим је усвојио тзв. кини-методу и према њој смо радили, због сложености саме организације нам је она била најпримењивија.

Укупно смо проценили 1750 радних места, од тога 180 радних места са повишеном ризиком. приступило се препознавању и утврђивању опасности, штетности на радном месту и радној окolini, посматран је сам процес рада. Идентификација опасности вршена је тако што су учествовали и непосредни руководиоци. Утврђене су мере којима би се спречио ризик на одређеном радном месту, који подразумевају смањење или отклањање ризика: вршен је преглед опреме за рад, обезбеђивање прописаних услова радне средине (микроклима, физичке и хемијске штетности), оспособљавање запослених за безбедан рад за посебне процесе, обезбеђивање личних заштитних средстава и њихово одржавање, упућивање запослених на периодичне здравстване прегледе", објашњава Весна Пејковић дипл.инж. заштите на раду.

На основу процењених ризика за свако радно место утврђено је да ли је то радно место са повишеним ризиком или не.

У складу са методом за процену ризика за коју се определио наш тим дефинисани су ризици. Посматрана је изложеност у односу на опасности и штетности које су присутне и вероватноће самог

догађаја, саме могућности да дође до повређивања. (да ли је на радном месту било тежих повреда на раду или оболења у последње три године, ризик од професионалних оболења). Ризик на радном месту дефинисан је у пет нивоа и утврђена је вероватноћа, последица и учсталност изложености запосленог том ризику. Ти нивои су следећи: 1. први ниво је прихватљив 2. други је мали ниво ризика 3. трећи је умерени ниво ризика 4. високи ниво ризика 5. екстремни ниво ризика.

"Ми смо утврдили ризик до четвртог нивоа, то су радна места у Новој галванизацији где се врши топљење и ливење олова, на пескарењу у кабини, у кабини у Фарбари и др.. У сарадњи са лекаром специјалистом Медицине рада одређени су здравствени услови који радници морају да испуњавају на тим радним местима, у зависности о изложености штетностима", додаје Весна Пејковић.

Када је тим завршио процену ризика, вд. директор предузећа је потписао изјаву којом се обавезује да ће предузети све мере за отклањање ризика које је тим предложио, да су дати приоритети за отклањање ризика као и рокови за примену предвиђених мера. Целокупан материјал је достављен инспектору, у складу са његовим наложеним решењем, где је он констатовао да је Акт о процени ризика садржи дефинисана систематизована радна места (процена ризика није вршена за радна места на којима нема распоређених радника, с тим што је остављено лицу за безбедност да изврши додатну анализу радног места уколико дође до неких промена), као и све оне елементе које је правилник наложио и да је мера у потпуности реализована, у предвиђеном року и на квалитетан начин.

Успешно реализована израда Акта о процени ризика доказ је да се тимским радом могу остварити и наизглед неоствариви циљеви, уз велико залагање и употребу стручног знања. Многа предузећа се нису одлучила да самостално израде овај законски акт, већ су ангажовала овлашћена стручна лица. Ако се зна да је цена процењивања само једног радног места од 8 до 10 хиљада динара, није тешко израчунати колика је уштеда остварена захваљујући томе што смо, користећи сопствено знање и искуство, израдили овако значајан документ.

K.J.

ИН МЕМОРИАМ пук. mr Вукашин Филиповић (1943-2008)

Магистар техничких наука, пуковник Вукашин Филиповић рођен је 9. децембра 1943. године, у селу Присјан, општина Пирот.

После завршене основне школе и гимназије, студирао је машински факултет у Београду. Дипломирао је на одсеку за војно машинство 1967. године, а магистрирао на Високој националној школи савремене технике у Паризу 1977. године.

Као војни стипендиста у Југословенској народној армији био је активан од 1968. године. У фабрику Застава оружје, тада Застава наменски производи, упућен је 1969. године.

У нашој фабрици пуковник Филиповић радио је од 1969. до 1996. године, као изузетан конструктор и генерални директор. Од 1996. године прелази за Београд, у Министарство одбране, у Управу за војно привредну делатност. У пензију одлази 2004. године.

Био је председник Управног одбора "Заставе д.д.", председник Управног одбора Југобанке Крагујевац, председник Одбора наменске индустрије у Привредној комори Србије.

За свој дугогодишњи успешан рад више пута је похваљиван, награђиван и одликован. Добио је Орден рада са златним венцем, Орден за војне заслуге са златним мачевима, Орден Народне армије са сребрном звездом, Орден за војне заслуге са сребрним мачевима и више похвала и медаља. Остаће трајно у сећањима својих најближих и свих људи везаних за војну фабрику у Крагујевцу и војну индустрију уопште.

Наслови и чланци у вези наше Фабрике и активности Синдиката, август-септембар 2008

Prvih 200 luksuznih pištolja „CZ 99“ otišlo iz Kragujevca za Irak

Predsednik Iraka poklanja srpsko oružje

Kutije od orahovine, pištolji su crne boje s graviranim iračkim simbolima

Prva serija od 200 specijalnih pištolja CZ 99 kreće ka Iraku. Oražene, na kojem stoji natpis na arapskom jeziku, namenjeno je premijeru i predsedniku ove bliskosatočne zemlje. Oni će, kako tvrde u „Zastava oružju“, srpske pištolje davati na poklon svojim gostima - državnim, ambasadorima i drugim značajnim ljudima.

prilike da ih vide i uslikaju reporteri „Blic“.

Ovo je prva masovna narudžbina luksuznog oružja

oružja, u luksuznoj seriji. Spakovane u rezbarane kutije od punog drveta, iznutra obložene kojom, prvi su imali

Irak je naručio 3.000 komada ovog čuvengen

prilike da ih vide i uslikaju reporteri „Blic“.

Ovo je prva masovna narudžbina luksuznog oružja

koju smo radili. Pištolji su crne boje, gravirani su u motivima koje su Iračani izabrali. Kutija je od orahovine, iz dva dela. Do kraja ovog mjeseca čemo isporučiti još 400 komada, i tako stalno, sve dok ne završimo celu poružbinu. CZ 99 je pravi službeni pištolj dvosrukog akcije. Pouzdani je i proveren. Zato nije slučajno

da se koristi i iz leve i iz desne ruke. Komadi su od polimera koji je prethodno staklenim vlaknima. Imaju indikator napunjenošću,

tako da se na dodir osjeća da li je metak u cevi ili nije. Kalibr je devet milimetara. U kutiji, koje su obložene crvenom ili plavom kojom, u tačno izrađena ležišta staju pištolji i magacinima

municiju. U kompletu ide i alat za čišćenje, koji se pohranjuje u posebnu kutiju.

Za graviranje ovolikog broja pištolja, kupili smo tri nove masline. Sare na oružju za Irak se ne prave ručno, već uz pomoć lasera.

U to je uloženo oko 100 hiljada evra. Tako je gravirana i kutija, u kojoj su motivi arapske i grba Iraka

- priča Vladan Živković, rukovodilac za projektovanje i razvoj.

Lutajući CZ 99, kako saznamo, ima dvostruku

višu cenu od osnovnog modela. Svaki isporučeni komad košta oko 500 dolara i na svakom jasno stoji oznaka fabrike koja ga je proizvela - „Zastava oružje“.

Gravura na oružju mo-

gostruko podiže njegovu cenu. U „Zastavinoj“ seriji će radnici, osim novog radnog stanja, ugraditi i zlato, srebro, pa i drugo kamenje. Najskupiji CZ 99, koji je prodat na jednom od sajmova oružja, koštao je pravo malo bogatstvo - čak 30.000 evra.

NEBOJA RADIŠIĆ

FOTO: N. RAUS

„Devetka“ popularna u svetu

CZ 99 je najpopуларнији pištolj koji je ikada napravljen u Srbiji i do sada je prodato preko 200.000 komada ovog oružja na svim kontinentima. Da bi se napravio jedan pištolj ovog modela, potrebno je 20 sati rada. Njegov izuzetan kvalitet i pouzdanost dozvoljava mu na međunarodnom tržištu, gde je radio bez greške i posle ispoljenih 45.000 metaka, što je petinest puta više od sličnih pištolja konkurenčkih firmi.

„ZASTAVA ORUŽJE“

Puške M 21 za Vojsku Srbije

Vojsci Srbije Fabrika „Zastava oružje“ iz Kragujevca isporučuje Vojsci Srbije 1.680 komada automatske puške M 21. Direktor „Zastava oružje“ Rade Gromović rekao je da je sa Vojском Srbije zaključen ugovor vredan 75 miliona dinara, koji će biti realizovan do kraja oktobra ove godine. „Zastavino“ fabrika „Namenska“ je počela serijsku proizvodnju automatske puške M 21, koja se radi po modelu „kalašnjikova“ i ispunjava sve NATO standarde.

САВЕЗ
САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

у првим редовима. Та борба га је још више ојачала, и утврдила на правцу којим иде. Синдикалне победе које је извођео још као председник синдикалне организације фабрике Застава оружије, дају му елан и надахнуће да настави да се бори за права радника.

На новој синдикалној функцији, ми му желимо пуно успеха у раду.

На седници градског Већа Савеза самосталних синдиката града Крагујевца, одржаном 22. октобра 2008. за председника савеза изабран је Југослав Ристић, досадашњи потпредседник.

Својим досадашњим радом и залагањем за права радника изградио је статус бескомпромисног синдикалног борца. Сталном борбом увек је предњачио и био

АНКЕТА

Будимир Лазић, 52856 РЈ 5015 Основ досадашњег социјалног збрињавања радника показао се лоше јер су многи остали, да кажем, на улици. Тако егзистенцијално угрожени, ови људи су и проблем државе. Да се грешка не би поновила држава би требало да прихвати иницијативу Синдикалне организације Застава оружје у којој нико не губи а посебно држава.

Рада Маринковић, 55936 РЈ 9190 Уколико би овај програм заживео мислим да бих пристала да му се прикључим, мада ми треба још шест година до пензије, али је питања ако он заживи, када ће то бити? Не допада ми се, како сам чула, што би сам радник уплаћивао неку суму до истека радног стажа за пензију. То би било прихватљиво али за социјално осигурање треба да се побрине држава.

Стево Нешовић, 30647 РЈ 81-Нови Пазар. Моја целина у Новом Пазару послује у оквиру Застава оружје, тако да би примена овог програма обухватила и нас. Држава треба да има у виду и да је ова фабрика доста бомбардована и да су радници били пуно ангажовани око њене санације а има још момената због којих ово треба спровести. Драго ми је што је покренута ова иницијатива.

МИШЉЕЊА О ИНИЦИЈАТИВИ СИНДИКАТА ДА СОЦИЈАЛНИМ ПРОГРАМОМ БУДУ ОБУХВАЋЕНИ ЗАПОСЛЕНИ КОЈИ ИМАЈУ 5 ГОДИНА ДО СТИЦАЊА УСЛОВА ЗА ПЕНЗИЈУ

Цаца Милићић, 64654 РЈ 3101 Иницијативу Синдикалне организације подржавам у потпуности и ако ја не припадам категорији радника који имају 5 год. до пензије. Много има оболелих радника који су прошли кроз све и свашта, а највише су здравље изгубили у хладним халама. Сада су услови нешто бољи и треба ове људе заменити младом децом. Са постојећом структуром радника, производња не може битно да крене напред..

Искрено се надам да ће успети у овом хуманом потезу.

Срђан Недељковић, 61278 РЈ 3101 Идеја је одлична јер ови људи који су 5 год.до пензије пуно су тога изнели на леђима под свакаквим околностима и место треба уступити младима који свакако могу више да раде од њих. Мислим да треба урадити и социјалну карту свих радника. Држава треба да се позабави овом иницијативом Синдиката и да она уплаћује одређену суму за осигурање а не радник од новца који је само 60% републичког просека.

Људи до 5.год пред пензију треба да се праведно збришу.

Милан Јанковић, 35852 РЈ 4301. Иницијатива нашег Синдиката је добра из много разлога. Ова фабрика има име и традицију, тако да мислим да ће држава усвојити овај програм управо због тога. Фабрику треба подмладити јер има доста оболелих и старих радника који не могу дати пуни учинак. Учешће на санацији порушених целина такође треба узети у обзир.

Гордана Дивић, 10642 РЈ 0890 Ово није лоше за људе који у принципу имају неко друго решење. Не знам само колико би то било сигурно у случају промене Закона о пензионо инвалидском осигурању. Уколико услови остану овакви биће добро за људе који решење свог статуса виде кроз ову иницијативу синдикалне организације која је до сада најбоља и најсигурнија за радника

Слађана Симовић, 69816 РЈ 7505 Радим у сервису оружја и сматрам да је покренута иницијатива потпуно исправна. Радници који испуњавају услове требало би то и да искористе под условом да ово буде подржано и од стране Владе. Мислим да ће се то и десити јер је ово исплативо, нарочито због долaska младе радне снаге.

Драган Здравковић, 58670 РЈ 5014

Потез Синдиката са оваквим програмом је за сваку похвалу уколико држава буде имала слуха за његову реализацију. Иницијатива има добру подлогу када се зна да су су наши радници радили под НАТО бомбама и не треба причати о преживљеним моментима. Гледано из тог угла од државе треба тражити и неке бенефиције плус јер смо били и остали у служби њене одбрамбене индустрије у свим условима.

РАПОРТ

24. јул 2008. год., Београд

Делегацију Синдикалне организације Застава оружје, коју су чинили председник, заменик председника и сарадници, примио је председник Синдиката металаца

Србије Зоран Вујовић. Том приликом је разматран положај запослених у металској индустрији, посебно

пружили су подршку оправданим захтевима запосленима у предузећу "Казимир Вељковић", који штрајкују тражећи поништење приватизације због неиспуњења уговорних обавеза и неисплаћивања зарада од стране новог власника.

Септембар 2008. год.

Синдикална организација Застава оружје упутила је писмо министру одбране Драгану Шутановцу да искористи свој утицај како би се решио проблем будућег статуса Управне зграде предузећа Застава оружје, са циљем да се она изузме из процеса приватизације предузећа Застава аутомобили и Застава камиони. Министру Шутановцу предложено је неколико начина како би ова зграда, саграђена давне 1926. године, од изузетне архитектонске и историјске важности могла остати власништво државе. Такође, захтев за решавањем

у предузећима Одбрамбене индустрије Србије. Такође, тема разговора било је и будуће место и улога Синдикалне организације Застава оружје у организовању и раду Синдиката металаца Србије.

25. јул 2008. год., Крагујевац

У просторијама Синдикалне организације Застава оружје одржан је састанак председника синдиката предузећа Одбрамбене индустрије Србије, на којем је анализиран предлог измене Статута ових предузећа који је доставила Управа за одбрамбене технологије Министарства одбране. Закључци и примедбе на овај предлог измене Статута достављени су Министарству одбране на даље разматрање.

01. август 2008. год., Београд

Одржан састанак комисије за наменску индустрију на коме су председници синдиката шест предузећа Одбрамбене индустрије разматрали нацрт Закона о производњи наоружања и војне опреме који је израдила Управа за одбрамбене технологије Министарства одбране.

21. август 2008. год., Крагујевац

Чланови Синдикалне организације Застава оружје

овог питања упућен је и градоначелнику Крагујевца Верољубу Стевановићу.

12.-14. септембар 2008. год., Крагујевац

Одржане су спортске игре металаца, у организацији Региона Централне Србије на којима су чланови Синдикалне организације Застава оружје остварили запажене резултате.

ЧЛАНСТВУ

16. септембар 2008. год., Београд

Са састанка комисије за наменску индустрију упућен је захтев Министарству економије и регионалног развоја да се и запосленима у Одбрамбеној индустрији Србије омогући да користе погодности предложеног социјалног програма за предузећа са државним капиталом која се налазе у процесу реструктуирања. Овај социјални програм подразумева збрињавање запослених којима недостаје 5 година до стицања услова за пензију.

24. септембар 2008. год., Београд

Чланови комисије за наменску индустрију упутили су захтев министрима и председнику Владе Републике Србије да се поједностави и убрза поступак добијања извозних дозвола, како би ова предузећа могла да почну са реализацијом уговорених обавеза за које надлежни државни органи не дају сагласност из непознатих разлога.

24.-26. септембар 2008. год., Крагујевац

Делегација Синдиката из Шведске боравила је у Крагујевцу у складу са ранијим договорима о наставку програма едукације чланова синдиката Застава Оружје и Застава аутомобила. За чланове ових синдикалних организација организована су предавања о унапређењу синдикалног рада и његовом утицају на побољшање положаја запослених.

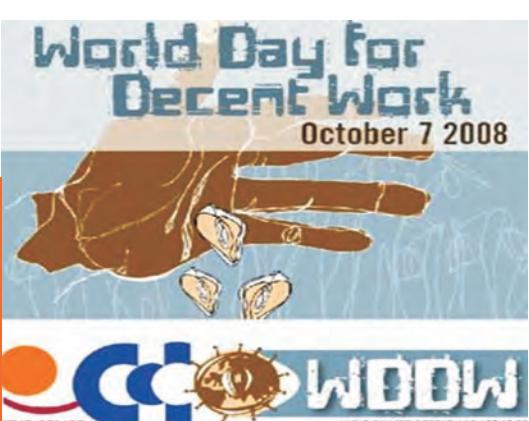
29. септембар 2008. год., Крагујевац

Одбор Синдикалне организације Застава Оружје упутио је телеграм подршке радницима "Мепола" из Врбаса који 70 дана штрајкују како би се изборили за исплату зарада и неиспуњење уговорних обавеза новог власника предузећа.

15.-17.10.2008. год., Тара

За синдикалне активисте организована су предавања, уз подршку Центра модерних вештина, о повезаности синдиката и партија социјал-демократске оријентације.

ЗДРАВСТВЕНИ БИЛТЕН: УРЕДНИМ СЛУХОМ ДО РАВНОТЕЖЕ

Ухо, грло, нос, сва три или нешто четврто, пето, ...?
Питање је сада, које сви ми требамо да поставимо себи, а и докторима ове струке.

Шта је ото-рино-ларинго-логија? Како препознати значајне симптоме када су у питању ухо, грло и нос?

Бол није једини фактор који захтева одлазак код ушног лекара.

Докторка Драгана Ковачевић оториноларинголог: оторалингологија је грана медицине медицине која се бави оболењима уха, грла и носа. У овом кабинету радимо као консултативна група. Најчешће нам се јављају пациенти који имају проблем са слухом. Постоје радна места са појачаном буком и када у тим условима почну проблеми са слухом, потребно је да се пациенти јаве на време. Таквим пациентима у првом тренутку дајемо терапију или предложимо заштитна средства на том радном месту. Ако дође до акутног оштећења слуха, дајемо терапију по шеми или их упућујемо у болницу, уколико се јаве у прва 72 сата.

Поремећај центра за равнотежу може доћи као последица циркулације или слабе исхране слушних ћелија. Прво имамо оштећење слуха, зујање у ушима, а онда долази до поремећаја равнотеже.

Бука на одређеним радним местима може изазвати овај проблем, али није у питању само бука, већ и одређене вибрације.

Пацијенти који нам се јављају са проблемом вртоглавице, најчешће нису примарно наши пациенти, јер је то последица неких других других поремећаја. Вртоглавица се може јавити као симптом других оболења.

Веома је важно знати да, ако је присутно зујање у ушима, поремећај равнотеже са оштећеним слухом који траје да се могу ту наћи тумори, где је битно да су благовремено дијагностиковани.

Нама се, ипак највише јављају пациенти са поремећајем спондилозе врата, кичме, лоше циркулације у вратном делу и са повећаним крвним притиском.

Постоје савремене дијагностичке методе, као што су скенер и магнетна резонанца, где се региструју веома мали тумори. Ствар је у томе што се они у, већ поменутим симпто-патологијама налазе на подцеребралном (испод мозга) троуглу, где је притиснут нерв који одржава равнотежу и утиче на слух. Могу се видети и рендгенским путем, само, ако су величине преко 2cm. Ради се о бенигним (доброћудним), туморима, али њихова локализација је практично малигног карактера, јер свако њихово повећање прави скоро немогућ неурохируршки приступ и долази до одређених трајнијих последица.

Кабинет за ухо, грло и нос ради како са пациентима, тако и са пријемом радника, где је потребно да буду са уредним слухом и системом равнотеже. Радна места су различита, и нама је назначено да ли ће радник радити у буци или на висини.

Приликом запошљавања многи немају уредна ова чула и инсистирају да пређо овај преглед, јер им је то једини посао и будући извор прихода и тешко је таквом човеку објаснити да не може да ради на таквим пословима.

Са друге стране имамо проблем са запосленим пациентима који сами, на

уштрб свог здравља, инсистирају да остану на својим радним местима, иако сви параметри то не дозвољавају.

Овде је потребан осврт на апаратуру. Наш апарат за испитивање слуха, ради на методи која је више субјективне, него објективне природе.

При прегледу на овом апаратуично људи који се запошљавају кажу да имају добар слух да би добили радно место, а пациенти који се обраћују за инвалидску комисију кажу да слабије чују. А да би се дошло до објективног и тачног стања слуха, потребно је имати специјалан апарат који ми немамо.

Потребан нам је тријажни апарат да бисмо реаговали на адекватан начин.

Такође је потребан и другачији однос са "Заштитом на раду" која треба да пропише заштитна средства која би била обавезна.

Докторка Ковачевић посебно напомиње рад на превентиви и да се појава болести правовремено дијагностикује. Нека оболења треба успорити и зауставити на нижем нивоу.

Што се тиче апаратуре, ова установа је била у једном специфичном односу према другим установама у Крагујевцу. Наш оснивач је била "Фабрика", а после 2000.-те сви знамо у каквом је стању она била, тако да установе које су биле, под ингеренцијом министарства здравља у том периоду, су имале неки план и добијале апаратуру, а ова установа је због таквог положаја добила само по нешто из донација.

Надамо се да ће наш оснивач бити локална самоуправа која ће надамо се сагледати стање апаратуре, када се зна да се ради о специфичној установи која лечи радничку популацију. Здрав радник је неко ко може дати најбољи допринос и то треба да је свима у интересу.

Пацијентима који се лече у овом кабинету поручујем да, уколико било шта примете, што се тиче оболења уха, грла и носа одмах дођу. Најчешћи је проблем промуклости који се повезује са прехладом или конзумирањем газираних пића што углавном није тачно. Пацијенти никада не кажу тачно од када се јавила промуклост. Преглед гласних жица је непријантнији од прегледа уха или грла, па га и избегавају. Ту је, такође, присутан и страх шта ће чути о својој промуклости, јер дугогодишњи пушачи знају да може доћи и до озбиљнијих проблема.

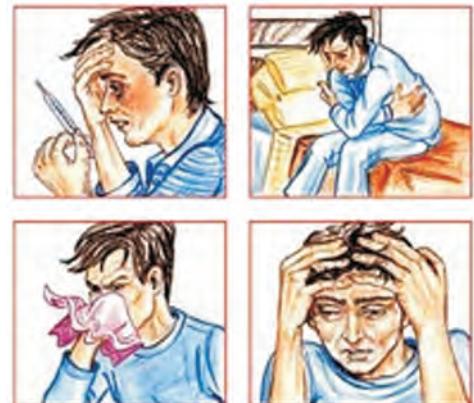
Треба мењати ниво свести и не плашити се шта

ћемо чути од лекара, јер у супротном, губимо драгоцено време. Нека бол не буде једини покретач који најбрже доводи пацијента у овај кабинет, већ свака друга новонастала промена.

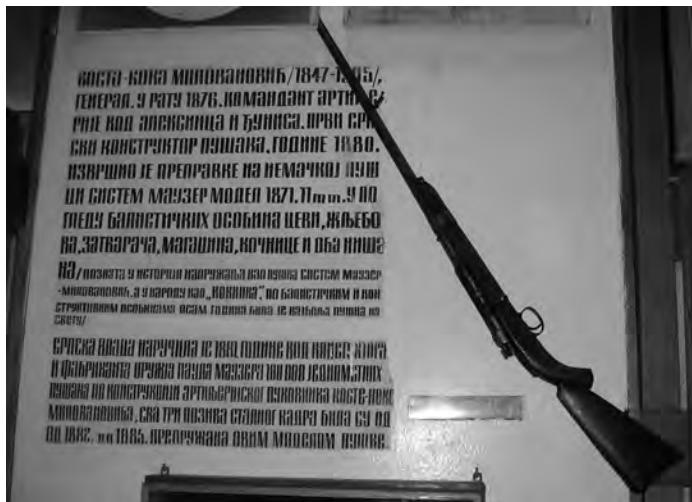
Припремила:
Душica Радуловић

др Драгана Ковачевић

Историјски предмети од изузетног значаја у музеју "Стара Ливница"

Наш музеј дефинитивно поседује материјал који се може подвести под категорију изузетно ретких и вредних предмета. Можемо се похвалити ретким и специфичним музеалијама које припадају фонду културне баштине Србије. У прошлым временима, дosta се радило на прикупљању, обради, заштити и валоризацији таквих богатстава.

Историјски предмети од изузетног значаја су она културна добра која представљају јединствена сведочанства о догађајима, појавама и личностима од пресудне важности за историју и културу народа и народности Србије. У ту групу улазе само најкарактеристичнији или изузетно ретки примерци културних добара, који су од посебног значаја за аутентично документовање друштвено-економског, политичког, културног, просветног, научног и техничко-технолошког развоја нашег друштва. То су сведочанства и материјални докази о борби нашег народа за стицање слободе и независности, као и о револуционарној активности напредних друштвених снага у борби за прогрес. Коначно, ту спадају највреднији примери из различитих области духовног и материјалног стваралаштва народа, који садрже велике морално-васпитне вредности. Ово би били критеријуми који представљају основу за валоризацију музејског материјала.

Стручњаци Историјског музеја Србије и представници још седам музеја из Србије (Војни музеј, Музеј револуције народа и народности Србије, Ваздухопловни музеј, Музеј града Београда, Народни музеј из Крагујевца, Народни музеј из Ужица, Музеј Топлица из Прокупља) су обавили јавне расправе, стручне договоре и у складу са општим критеријумима валоризације историјских предмета, донели одлуке о изузетно значајним предметима на територији Србије.

Бавили су се реалијама (предметима везаним за значајна историјска забивања и личности), оружјем и војном опремом, заставама, прогласима, фотографијама. Што се нашег музеја тиче, статус изузетно значајног предмета добили су:

- 1.) Војничка пушка сис. Лоренз, капислара, једна од првих преправљених пушака у Тополивници 1857. године. (Те године се и креће са преправкама пушака кремењача на каписларе. 2.) Једнометна пушка сис. Маузер-Миловановић "Кокинка" M1878/80, кал. 10/15 mm. (За затварач, цев и нишан Маузерове пушке, домаћи стручњак Коста Миловановић, артиљеријски официр, дао је много болja конструтивна решења, што је Маузер прихватио. Око 100,000 ових пушака урађено је у Обердорфу за потребе српске војске. У то време, била је једна од најбољих једнометних пушака). 3.) Ручна бомба сис. "Крагујевац" M1898 (бомбу је конструисао домаћи стручњак, пуковник Мидраг Васић. То је прва домаћа ручна бомба. Рађена је у ВТЗ) 4.) Југословенска војничка пушка сис. Маузер m1924 кал 7,9 mm, чувена "Крагујевка". Пушка је рађена почев од 1928. год. пошто је фабрика претходно откупила лиценцу од Белгије. 5.) Југословенски коњички карабин сис. Маузер M1924 кал. 7,9 mm (рађен је истовремено са пушком M24). Што се тиче осталог музејског материјала, изузетно вредним и значајним су проглашени и следећи рукописи и документа: 1.) Протокол рада певачког друштва "Шумадија" од 1898. до 1927. године. (Певачко друштво "Шумадија" је основано 1881. год. Већину су чинили радници ВТЗ. Гајили су хорску музику у Крагујевцу и популарисали многе радничке манифестације.) 2.) Главна књига Управе фудбалског клуба "Рапид" из Крагујевца, са регистром чланова од 1932. до 1941. године. ("Рапид" је био питомачки фудбалски клуб преко којег је КПЈ у Крагујевцу остваривала знатан утицај.)

Марија Милошевић,
дипл.историчар уметности

М У Д Р О С Т И

Б И З Н И С А

Тек у своје зрело доба сам научио да није тешко да се каже: Ја то не знам !

Сомерсет Мом, писац

Мора да је уживање бити на власти, када толики желе да је се дочепају !

Волтер, филозоф

"Ја то не могу !" - никад ништа није постигло !

"Покушаћу ! - ствара чуда.

Џорџ П. Бурнхам

Највећи покретач је - крајњи рок !

Нолан Бушнел, бизнисмен

Знање ! Новац ! Снага ! Ово је циклус на коме је саграђена демократија !

Тенеси Вилијамс, писац
Учинак, квалитет, време, трошкови и профит су пет незаобилазних критеријума менаџерске успешности.

Лестер Бител

Да бисте били успешан предузетник, морате да изградите компанију око читавог свог живота, а не само око посла !

Ворен Роџерс, бизнисмен

ЛЕГЕНДЕ НАМЕНСКЕ: Драган Ковачевић

Рођен 1940. године у Срезојевцима, општина Горњи Милановац. Основну школу завршио у Прањанима. Техничку школу војне фабрике и машински факултет завршио у Крагујевцу. Након одслуженог војног рока, вео војни стипендиста активирао се у чину поручника. У војној фабрици радио од 1967. до 1997. године када је, у чину потпуковника, отишао у пензију..

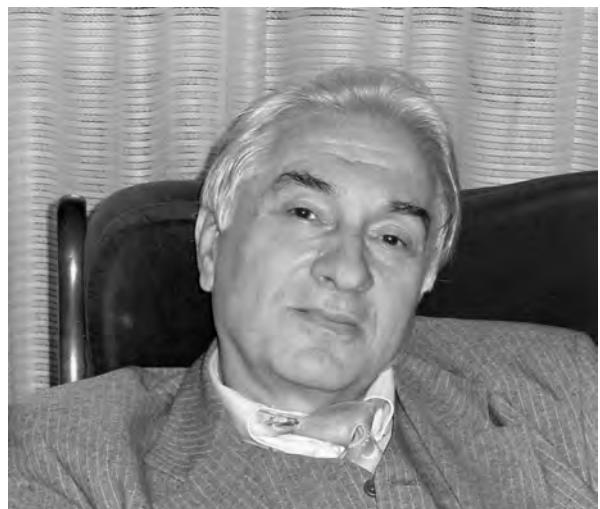
Запослио сам се 1967. године у Технологији Војне фабрике где сам радио на примени нових алатама за процес производње, реч је о алатима са променљивим плочицама од тврдог материјала, помоћу којих је остваривана велика уштеда у времену. Као млад инжењер био сам ангажован на набавци опреме за Војну фабрику и у том периоду сам имао част да радим са директором Јевросимом Поповићем који је био одличан стручњак. Замена опреме је вршена и то за неких 50%, од машина, уређаја, до термичке обраде, као и набавке опреме за прототипску ради-оницу. Та велика инвестиција спроведена је са намером да се у Наменској модернизује опрема, како би могли да се уведу нови артикли, као и да би се скратило време за њихову израду. У циљу набавке нове опреме, обилазили смо фирме у Немачкој, Швајцарској, Америци, да би сагледали њихову производњу, машински парк, артикле и њихове технологије. Могу да кажем да смо ми тада били једна од најсавременијих војних фабрика те врсте у Европи и свету.

Испред Технолошког развоја био сам, са својим одељењем задужен за реализацију пројекта пресељења опреме у Нову артиљеријску, што је био велики и важан посао. Ту су још били и директор производње К. Ратковић, начелник припреме Лазић, директор Вучковић, група ентузијаста и упорних људи. За отварање Нove артиљеријске везана је једна интересантна прича. Неколико дана пре отварања, за које је била најављена и посета генерала Љубичића, у то време веома утицајног функционера, на месту где је било предвиђено да се поставо борверк - била је једна велика рупа. Разлог

Посета фабрици Oerlicon

тome био је тај што неки цртеж темеља није био добар. Директор Митровић је, када је угледао ту огромну празнину на средини новог погона, наложио ми је да најхитније, у року од два дана, поставим борверк. И, ја сам преправио цртеж, радници су изили бетон и уз мало тешкоћа борверк је био на

Драган Ковачевић

свом месту, у најкраћем могућем року.

Куповином нове опреме извршен је и трансфер технологије, а уштеда у времену је довела до далеко веће продуктивности, мање је требало других машина, мање радника. ОУР 21 је три пута био проглашен за најбољу фабрику у Заводима Црвена Застава. Артиљеријска је радила пуним капацитетом, то је било око 1.000 топова, кроз халу се није могло пролазити. Радили смо и за извоз, то је било једно добро време када се пуно радило и добро зарађивало. Сектор технологије у артиљеријској имао је две службе и 4 одељења и свако одељење било је задужено за производњу одређених артикалa. Ту је било и одељење за израду технологије за нумеричке машине. У технологији је тада радио око 100 врсних инжењера и техничара.

Након ОУР-а 21 отишао сам за руководиоца Технологије у стрељачком програму. То је био велики прелаз из једне технологије у другу, сада су ти комади били мали у односу на крупне делове који су се израђивали у Артиљеријској, и рађени су у серијској производњи. Разлика између ове две технологије је била огромна, у стрељачком програму се радио о ситнијим деловима где је све морало да буде потпуно дефинисано. Код Артиљеријског програма, неке ствари, нарочито у почетку, нису биле дефинисане тако да су изузетни мајстори из погона 21 неке проблеме сами решавали. Међутим, већ почетком 90-их више нисмо имали много користи, цена производње је била неекономска. Артиљеријски програм је смањен, уведени су неки други програми, и разбијена је та целина која је била фабрика за пример, за углед.

Када је реч о мом развојном путу, ја се никада нисам борио за нека висока радна места, волео сам технологију, њену практичну примену, а волео сам да боравим и у погону. По мени, мислим да добар машински инжењер, технolog, мора најмање 3-4 године да проведе у производњи, да упозна процес производње, алате, да види принцип рада, технолошки захват. Након тог постепеног увођења у посао, за таквог инжењера касније нема проблема.

Након одласка у пензију, 1997. године, нисам више долазио у фабрику. Нарочито ме је погодило бомбардовање 1999. године, не бих могао да поднесем те тужне слике, радије бих да све запамтим како је било некада. Данас, редовно пратим сва збивања и Војној фабрици и надам се да ће она поновити, бар једним делом, неке од наших успеха.

Октобар 2008. К. Јаковљевић

Похвала пред свима, критика у четири ока

Мотивација, као процес покретања људске активности која се усмерава ка постизању одређених циљева, одређује више различитих фактора. Ако говоримо о радној мотивацији, врло важним задатком једног руководиоца, чини се управо изазивање, одржавање и подстицање одговарајућих облика понашања запослених. Критиковање и похваљивање запослених су управо неке од метода које се у том процесу могу применити. И за критику и за похвалу, руководилац треба да зна у чему се састоји њихова вредност, какав исход очекује од њихове примене и, што је веома важно, да води рачуна о индивидуалним разликама међу запосленима.

Похвала ћед свима ...

Повремена похвала за запосленог значи признање. У исто време је додатан мотив и често ће допринети још већем залагању запосленог чије је понашање, односно резултат који је тим понашањем постигао, похваљено. Примена критике, на одговарајући начин, требало би да послужи за кориговање понашања, односно одређених аспеката рада запосленог.

За разлику од похвале, коју је некада добро упутити пред осталим члановима колективе, критику би ипак требало "сачувати" за разговор у "четири ока".

Треба рачунати на различит степен осетљивости запослених, које је у директној вези са нивоом самопоуздања и других карактеристика запосленог, са којима руководилац треба постепено да се упозна. Такође, разговор увек треба отпочети и завршити са похвалом. Критику треба упутити са аргументима, односно на начин да запослени заиста и сам може

препознати на које делове и које ситуације у његовом понашању се критика односи. Суштина је да се остави простор за кориговање тог понашања, односно предлагања како то понашање заменити адекватнијим. Самим тим, то за запосленог више неће бити осуда која ће негативно на њега деловати, већ више отворен простор за промену, корекцију. Веома је битно критику упутити на одређено понашање, никако на личност запосленог, јер би то могло имати контраефекат.

... критика у четири ока

Похвалити запосленог може дати вишеструке позитивне резултате: генерално може побољшати комуникацију, унапредити односе у окружењу, појачати припадност тиму, односно колективу, итд. Код похвале појединца врши се позитиван утицај на самопоштовање, осећај сигурности и задовољства. То за последицу има развој вере у себе и своје способности, као и самопоуздано реаговање запосленог. За разлику од критике, похвалу је пожељно упутити и на понашање и на биће. У таквом поставци ствари потпуно је оправдано очекивати побољшање атмосфере у радном окружењу и повећање продуктивности, као крајњег циља сваке организације.

И закључак за руководиоце: **ипак похвала пред свима, критика у четири ока...**

Драган Стаменовић Фрца

ШТА ЈЕ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТИЈА?

Тржишна привреда

Темељ ефикасности тржишта лежи у томе да људи желе да поседују одређене ствари, да их економски користе и да на основу те своје делатности на тржишту имају извесну добит. неки људи излазе на тржиште као предузетници - производе и продају неку робу или услугу.

Други, они који немају капитал или не желе да прихвате предузетнички ризик могу да изнајмују свој рад предузетницима и да на тај начин зараде за себе и своју породицу. Социјалдемократија у потпуно приhvата тржишни карактер привреди, али жели да уведе фер правила тржишног такмичења које онемогућује сваки облик монопола, а уједно, грађанима, као потрошачима дају могућност да

добију квалитетну робу и услуге за свој новац. Социјалдемократе се залажу за модерну регулисану социјалну тржишну привреду чији је циљ да већини грађана донесе запосленост, добре услове рада и пристојне плате, а друштву у целини развој и благостање

(Насловак упознавања са едицијом "Шта је Социјалдемократија у десет тема" у издању фондације Фридрих Еберш)

Безбедност и здравље на раду

Одбор за безбедносћ и здравље на раду уђући је писмо ВД Директору предузећа у којем се тражи хићно предузимање мера за побољшање услова рада

Чланови Одбора за безбедност и здравље на раду на радном састанку, одржаном 15. септембра 2008. године, обишли су производне погоне предузећа Застава оружје како би се на лицу места упознали са тренутним стањем у области заштите здравља запослених. На основу сагледавања актуелне ситуације Одбор је у писму упућеном директору предузећа, као лицу које је по Закону о безбедности и здрављу на раду најодговорније за спровођење мера којима ће се смањити ризик од угрожавања здравља запослених, изнео следећа запажања:

1. Проблем недостатка личних заштитних средстава (радних одела, ципела, рукавица, заштитних маски, наочара...), који је у истој мери изражен у свим производним целинама. Количина заштитних средстава која стиже до радника је недовољна, а средства су лошег квалитета;

2. Проблем неисправних вентилационих система Одбор је констатовао да је овај проблем присутан у свим деловима фабрике, али да је најтешка ситуација у ПРЈ 43, с обзиром на то да су радници ове целине изложени испаравањима по здравље штетних материја, као што су: цијанид, олово, соли, сода, киселине, хром, цинк и др.;

3. Проблем санитарних просторија (нарочито изражен у ПРЈ 21). Уочено је да је присутан и проблем прекомерног отицања воде, услед неисправности чесми, а општа оцена је да су санитарне просторије у лошем стању и да је неопходна хитна интервенција како би се ситуација побољшала и спречило евентуално угрожавање здравља запослених;

БЕСПЛАТНЕ АКЦИЈЕ

За бесплатне акције великих јавних предузећа пријавило се више од пет милиона грађана Србије. Они ће добити акције НИС-а (процес приватизације у току), ЕПС-а, Аеродрома Београд, Телекома (тендер одложен), ЈАТ-а (одустало се од приватизације), док ће од продаје Галенике добити новац. Процедура је следећа. Агенција за приватизацију ће током јесени 2008. године проверити тачност пријављених података у формуларима, а грађани који су пријавили лажне податке биће кажњени новчаном казном од 5.000 до 10.000 динара. Уколико недостају неки потребни подаци, Агенција ће на кућну адресу грађана слати обавештења о томе да је потребно допунити податке. До краја 2008. године из Агенције за приватизацију ће на адресу из личне карте стићи потврда да је грађанин стекао право на бесплатне акције. Очекује се да први новац грађани могу очекивати у првој половини 2009. године када ће им на њихове динарске рачуне бити уплаћена новчана накнада од већ приватизованих друштвених предузећа (процењен износ од овог пакета је око 100 евра).

Грађани ће прве бесплатне акције добити у року од шест месеци од дана приватизације првог државног предузећа која ће се обавити у 2008. години. То значи да ће грађанима прве акције бити подељене у првој половини следеће године, а извод о власништву одређеног броја акција стићи ће им на кућну адресу. Цео процес ће се окончати у року од три године, до краја 2010. године. Међутим, због светске финансијске кризе која је проузроковала потресе на свим светским берзама, најављена је и могућност кашњења њиховог уновочавања.

Из Министарства економије и регионалног развоја

4. Осветљеност радионица и радних места је у толикој мери лоша да већина радника у радионицама ради у полујаку, што посебно прави проблем у 2. и 3. смени и утиче на квалитет обављања радних задатака;

5. Проблем грејања. У претходном периоду је био изражен проблем загревања радионица у којима је температура била испод прописане, тако да је било скоро немогуће радити у хладним халама;

6. Проблем дотрајалих кровних конструкција (у погонима 13, 31, 41, 91) које још од бомбардовања 1999. године нису саниране. Кровови прокишињавају на више места, што представља додатну опасност за запослене.

Одбор за безбедност оценио је да је нерешавање ових нагомиланих проблема довело до тога да у фабрици ради велики број инвалида, као и болесних радника, што све захтева предузимање одлучних мера на побољшању безбедности и здрављу на раду запослених, са циљем да се очувају животи и здравље наших радника.

Од пословодства предузећа се очекује да у најкрајем року реагује на закључке са састанка Одбора за безбедност и здравље на раду и да отклони све уочене недостатке и неправилности, како би били испуњени сви Законом о безбедности и здрављу на раду предвиђени стандарди који се тичу ове области. Чланови Одбора сматрају да се упркос тешкој материјалној ситуацији у којој се фабрика налази морају наћи средства која ће бити уложена у оно што је најдрагоценје, а то је здравље наших радника.

Председник одбора за безбедност и здравље на раду, Р.Петровић

стигле су у међувремену и најаве да ће списак предузећа, чије ће акције бити бесплатно подељене грађанима бити додатно проширен. Тренутно се у Агенцији за приватизацију налази око 70 предузећа у поступку тендурске приватизације, између осталих и "Јат ервејз", Завод за уџбенике, РТБ "Бор", Београдски сајам и друга. Многа од њих, већ годинама не могу да нађу купца, а крајњи рок за њихову приватизацију је до краја 2008. године. Из тих разлога су из Министарства економије и регионалног развоја најавили измене у поступку приватизације које ће омогућити победницима на тендерима и аукцијама да авансом плате 30 одсто продајне цене, а да остатак плаћају до пет година, с тим да власници предузећа постану, онда када плате последњу рату.

Шта се све може са акцијама? Грађани који добију бесплатне акције могу да их чувају и узимају дивиденду, да их поклоне или продају на берзи, али тек када те акције буду уписане у Централни регистар на њихово име. До тада се њима не може ни располагати ни трговати. С обзиром на то да се последњих месеци појављују разни огласи у којима се нуди могућност куповине акција, грађани се упозоравају да се трговина акцијама може обављати искључиво на берзи и да свака нелегална трговина подлеже законским консеквенцијама. По Закону о подели акција казна за нелегално располагање бесплатним акцијама је од 5.000 до 50.000 динара. Грађани ће, према важејшим прописима, своје акције моћи да продају, без трошкова до краја 2011. године, а држава ће у међувремену спровести конкурс и ангажовати брокерске куће који ће те послове обављати за грађане Србије, без икаквих трошкова.

К.Ј.

Нове технологије у нашем предузећу ФЕРОФЛУКС

Да би смо побољшали квалитет сопствених производа, нарочито кључних делова наших артикула, фабрика је набавила опрему за испитивање материјала без разарања, код нас намењену углавном за испитивање и контролу цеви. Набављен је уређај за испитивање прскотина (ферафлукс) познате немачке фирме ITW Tiede модел MPI систем У 900 WE. Машина је постављена, повезана и пуштена у рад. Извршена је обука три радника ПЈ Контроле квалитета за рад на машини (уређају) као и за рад са инструментима за мерење УВ зрачења, концентрације емулзије и степена намагнетисања. То се дододило још 08.08.2008. Задњих два месеца уређај стоји. Истраживали смо зашто?

Радници се плаше да раде на уређају због последица по сопствено здравље.

На самом уређају постоји упозорење у облику прецтаног срца. То значи да на њему не смеју да раде радници који имају уграђен бај-пас јер би због саме природе уређаја могло да дође до проблема. Такви људи не би смели да носе ни мобилне телефоне који такође могу да изазову проблеме исте врсте. Величина зрачења овог уређаја, према доступним информацијама са интернета, је на нивоу старијих модела мобилних телефона.

Даљим истраживањем на интернету, дошло се до сазнања да је уређај најсавременије конструкције, израђен по највишим нормама и захтевима и стандардима, да користи еколошке флуиде и да није штетан по животну околину.

Необавештеност и незнაње радника имају за последицу да уређај стоји и не користи намени за коју је набављен. Надлежне службе би требало да се

позабаве едукацијом и упознавањем радника са предностима и последицама рада на уређају. Сигурно је да ће и сам производића изаћи у сусрет захтеву да пошаље неку броштуру или објашњење о функционисању уређаја и о његовој безбедности.

Познајући колико су ригорозне законске норме у Европској унији нарочито у погледу заштите здравља запослених, помало и чуди понашање обучених радника. Да ли је само страх од последица по здравље у питању?

Драган Стаменовић - Фрца

ИМА НЕШТО НОВО : Моталица за пример !

Колико је наш човек сналажљив свакодневно смо у прилици да видимо кроз разне примере. Знамо из свакодневног живота да често и тешкоћа може имати позитиван ефекат, јер натера човека да дође до решења које неретко олакша живот и рад не само њему већ и другима.

моталица у Јоћону РЈ 43

Због проблема који су запослени радионице РЈ 43.03 имали у производњи, што се каже, мука их је натерала, активирали су свој таленат и знање, осмислили и направили, приручни алат за мотање жице за четке, које се пакују у рапове заједно са

наоружањем и служе за чишћење оружја.

На тај начин је време за мотање поменуте жице, скраћено са 45 минута на 13 минута и знатно је олакшан рад запосленима на тим пословима. Како су нам рекли неки од њих, проблем је био тај да што је у дужем временском периоду наручиван и набављан неадекватан материјал, жица, а када је и пристигла одговарајућа жица, била је намотана на калем који је био од метала и са њим је било тешко радити. То је стварало проблеме запосленима јер је тај калем имао велику тежину, па се танка жица није могла мотати помоћу алате које су запослени поседовали.

Често је долазило и до кидања жице, што је исто тако унатно продужавало и онако дугачко време изrade.

Захваљујући идеји управника погона Зорана Ристића, а користећи своју умешност и довитљивост, Зоран Радовић је заједно са пословођом Драганом Миладиновићем све те заједничке замисли спровео у дело и направио моталицу са три калема намотана са танком жицом за израду четки.

На калемове су уграђени лежајеви да би се они што лакше окретали, односно да не би дошло до кидања жице приликом мотања. Иако доста импровизована, поменута моталица много користи запосленима који раде на тим пословима. Пошто је овакво решење донело значајну уштеду у времену код мотања тако танке жице, а знамо да је време новац, искрено се надамо да ће они који су заслужни за тако нешто, бити и адекватно награђени. Само у том случају оваква иницијатива запослених ће имати двоструку користа за фабрику, јер ће подстаки и остале запослене да активирају свој идејни и стваралачки талент.

Сетимо се оне народне, добар глас далеко се чује ...

М.Лучић

Из рада Подружнице црвеног крста

ПОДЕЛА ПАКЕТА социјално угроженим лицима је једна од најзначајнијих активности наше подружнице која се одвијала у претходном периоду. Овим видом помоћи укупно је обухваћено 68 радника, односно 160 чланова

њиховог домаћинства. Пакет садржи неопходне намирнице за свако домаћинство (брашно, шећер, уље, со, пиринач, макароне и кућну хемију). Вредност једног пакета је око 1.300 динара, те смо за овај вид помоћи утрошили 209.350 динара. У току октобра месеца планира се и подела пакета за наше раднике у Новом Пазару.

Од 1.07.08 до сада одобрили смо помоћ за, куповину лекова за 13 наших радника у износу од 66.186, за куповину наочара помогли смо 80 наша радника у износу од 166.400, обишли 42 болесна радника са пригодним пакетима у износу од 53.915 динара. а то је једна од значајних активности Социјалне комисије наше подружнице у овом периоду.

Други део наших активности организује Комисија за Д.Д.К. Поред до сада ПЕТ редовних акција у кругу фабрике., наши ДАВАОЦИ су активни на заједничким акцијама широм Србије, као и сваки пут када нам се обрати било наш радник или трансфузија К. Ц.

У протеклом периоду учествовали смо на заједничкој акцији ДДК у Ваљеву, Трстенику, на спортским играма за даваоце "Златар 08", на свечаности поводом доделе признања у Чачку и Јагодини.

На АКЦИЈИ која је одржана 16.10.08 прикупљено је 54 јединица драгоцене течности, **Зоран Ђорђевић** дао крв СТОТИ ПУТ а већ 25.10.08. организујемо акцију и дружење за даваоце, наше пријатеље и сараднике, из Прилепе, Јагодине, Трстеника, Пирота, Ваљева, Раче, Баточине, као и из других подружница у оквиру бивше групе Застава.

Миланка Павловић

РЕГИОНАЛНЕ СПОРТСКЕ ИГРЫ МЕТАЛАЦА СРБИЈЕ

На Регионалним спортичким играма Металаца Србије које су одржане у Крагујевцу средином септембра месеца, наши такмичари су остварили запажене резултате и у укупном пласману од 19 екипа које су учествовале, заузели високо треће место. Нарочит успех постигле су екипе у куглању - мушкарци (1 место), никадо - жене (прво место) и стрељаштво - жене (прво место). Медаље су освојили још: стони тенис - жене (2 место), стрељаштво - мушкарци (2 место), шах-жене (3 место), пливање-жене (2 и 3 место). Може се рећи да се наши представници са сваког такмичења враћају окићени медаљама и пехарима, што је за сваку похвалу, а могло би да послужи и као подстицај младима у нашој фабрици да и они активније узму учешће у унапређивању спортичког духа.

Победничка екија "Засава оружја" - куглање

Победничка екија
"Засава оружја" - никадо

... настављамо рубрику:

"Представљамо председнике подружница"

РАДОСАВ ПЕТРОВИЋ, дана, учесник одласка пешке
председник Јодружнице за Београд.

ПЈ 43, мб. 37144

Био сам учесник свих протеста и штрајкова од 1996. године до данас, а било их је дosta свих ових година. Такође сам био учесник и два штрајка глађу, први 11 други 10 дана, такође сам био учесник одласка пешке за Београд.

Био сам учесник свих преговора и договора како са фабричким тако и са општинским властима, у вези са проблемима са којима се фабрика суочавала свих ових година.

Било је много одрицања и ангажовања свих ових година. Али ми није жао ни труда ни рада, јер смо тим нашим ангажовањем у многоме, надам се, допринели да сачувамо фабрику и раднике у њој. И сутра бих опет све ово радио, ако буде потребно.

Драго ми је што смо као синдикат успели да се изборимо

Радосав Петровић-Пеца.

Члан сам одбора синдиката Застава оружја у више наврата. Такође сам члан преговарачког тима, испред Одбора синдиката о висини уараде. Председник сам Одбора за безбедност и здравље на раду радника.

Био сам један од организатора и учесника свих протеста и штрајкова од 1996. године до данас, а било их је дosta свих ових година. Такође сам био учесник и два штрајка глађу, први 11 други 10

дана, такође сам био учесник одласка пешке за Београд.

Био сам учесник свих преговора и договора

како са фабричким тако и са општинским властима, у вези са проблемима са којима се фабрика суочавала свих ових година.

Било је много одрицања и ангажовања свих ових година. Али ми није жао ни труда ни рада, јер смо тим нашим ангажовањем у многоме, надам се, допринели да сачувамо фабрику и раднике у њој. И сутра бих опет све ово радио, ако буде потребно.

Драго ми је што смо као синдикат успели да се изборимо

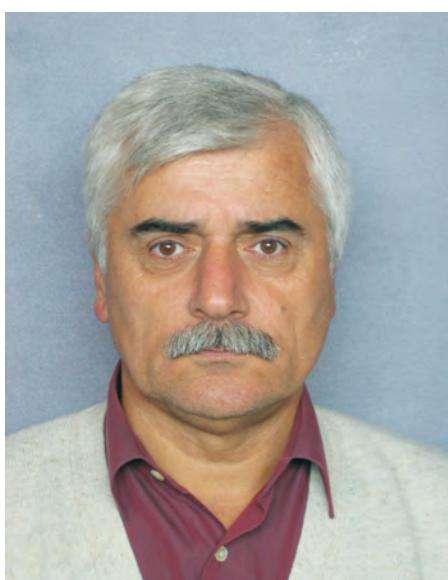
да ни један радник не оде из фабрике, а да он то није учинио добровољно, кроз програме који су били понуђени.

Такође ме радује што смо примили око 200 младих радника, а већину деце наших радника. Али ми дође жао што један број њих нису сада чланови синдиката, јер је синдикат био иницијатор за њихов пријем.

Као председник одбора за безбедност и здравље на раду радника, трудим се и указујем на проблеме онима који су одговорни за ову проблематику. Проблема има доста почев од личних заштитних средстава, вентилационих система, санитарних просторија, осветљења, грејања. О свим овим проблемима упознат је директор фабрике писменим путем од стране одбора.

И добили смо обаћење да ће ови проблеми почети да се решавају.

А све за добробит радника који се свакодневно суочавају са овим

Милутин
Петровић-Бата,
23196

Од 2005. године сам председник подружнице ПЈ Развој производа и ово ми је први мандат у Одбору Синдикалне организације Застава оружје. Целина чији сам представник у Одбору састоји се, на неки начин, из две различите организације јединице, дела који се бави развојем артикала и дела тзв.

прототипске радионице. Моја основна идеја када сам се активирао у Одбору Синдикалне организације била је да изнесем мишљење мојих колега и да покушам да утичем на исправљање присутних проблема са којима

се ми свакодневно суочавамо, свако на свој начин. Као члан преговарачког тима Синдиката сматрам да сам успео да пословодству представим наш поглед на начин организовања у фабрици, за који мислим да би могао да буде далеко ефикаснији. Да бисмо то остварили неопходно је да сви заједно, и Синдикат и пословодство, употребимо све своје знање и ресурсе којима располажемо. Ми у Синдикату полажемо дosta на едукацију, као и на информисање запослених. Као члан Комисије за информисање укључен сам у све акције које захтевају потпуно и правовремено обавештавање запослених о деловању Синдикалне организације Застава оружје. Веома је важно, по мом мишљењу, да се чланови Синдиката у сваком тренутку могу упознati са нашим активностима, како би пратили наш рад и о њему били информисани на прави начин.

да изнесем мишљење мојих колега и да покушам да утичем на исправљање присутних проблема са којима